

2003ko urtarrilak 30

Errealitate fisikoaz gain, oso zama sinboliko handia du zilbor hestearen mozteak. Baina uste dut etenduraren une horretatik aurrera beste hari sinboliko bat izaten dugula, inolako errealitate fisikorik gabekoa, gogo-gorputzei lotua, inondik inora ere, inola ere, ezin eten dena. Nahastu egiten da hari hori gure ibilien ondorioz, eta ez zaizkigu oharkabekoak gertatzen korapilatzeak eragindako teinkadura inoiz samur eta gozoak, inoiz bortitz eta lazgarriak. Bi indarren arteko lehia da, funtsean, gure gogo: hariaren behin betiko etendura bilatzen duen kanporanzko indar zentrifugoa da bata; barne-biltze goxo batez hariaren jatorrizko muturrera bihurtu nahi gaituen barruranzko indar zentripettoa bestea. Indar horiek, haria bezala, geure izatearen parte ezin erauziak ditugu. Eta hariak bere korapiloak bezala, nahi ezta ere, maite eta gorrotatu egiten ditugu bi indarrok.

2003ko apirilak 8

Istripuaren unea

Azken kilometroetako nekea arintzeko oso baliagarria izan zitzaidan etxean zain neukana irudikatzea. Dutxa eder bat hartu, ahamen bat jan, limoi-ur trago handia edan eta salako besaulkian erdi-etzanda txirrindulari lasterketari begira gertatzea zen nire plana. Nekatuta baina pozik egin nituen azken kilometroak, zain nituen plazer txiki horiek kilikatuta.

Nahiz eta mendate batzuk izan azkeneko kilometroetan, hutsean geratu ziren ziklista batzuek talde nagusia atzean uzteko egindako ahaleginak, eta esprint jendetsu samar batean zen erabakitzekoa nori zegozkion podiumeko musurik gozoenak. Beste askotan bezala, ziklistak azken kilometroan sartu zirenean bideoa jarri nuen abian, ondoren azken une trinko horiek nahi adina bider ikusteko aukera izateko.

Bideoa abian jarri eta berehala gertatu zen istripua. Bi ziklistaren artean estuturik, oreka galdu eta erortzean espaloia ertza jo zuen bete-betean buruarekin. Asfalto gainean geratu zen, kaskoa hautsita, burua odol putzu handi baten erdian eta beso-zangoak konorterik gabeko dardara izugarrian.

Ez nituen etaparen azken metroetako irudiak ikusi. Bideo-zinta atzera bota eta istripuaren irudia ikusi nuen berriro. Xehe eta garbi zegoen jaso kolpearen unea. Bideo-zinta geratu egin nuen gero, telebistari kasu emanez, ea zertan zen istripua izandako ziklista. Une batez baino ez zen agertu pantailan. Gelditua zitzaion beso-zangoetako dardara. Telebistako aurkezleak aztoratuta zeuden, ezin zuten irudiek eragin zieten larritasuna ezkutatu.

Bi ordu geroago jakin nuen, irriaren bidez, hilik zela anbulantzian sartu zutenerako.

Istripuaren irudiei begira eman nuen arratsaldea. Hurrengo egunetan oso maiz ikusi nuen. Eta egun ere gutxien-gutxienez astero egiten dut saiotxo bat; behin eta berriro ikusten dut bideoan istripuaren unea, abiadura normalean eta geldoan, aurreraka nahiz atzeraka.

2003ko apirilak 11

Afektibitateaz mintzatu zait Ramon Saizarbitoria *Kandinskyren tradizioaz* egin diodan elkarrizketan. Grabagailuaren aurrean adierazi didana transkribatzen ari nintzela, izenburuari dagokion hutsunea bete dut, atzamarren mugimendu azkarrez, idazkera automatikoz: “Inork ez nau maite, neuk ere inor maite ez dudalako”. Ez dira Saizarbitoriak esandako hitzak, ezta neuk berari egotzitako sentimendu baten adierazpena ere, neuri barrutik, inkontzientearen eremu ilunetatik, irtendakoak baizik.

Ez nago onenean.

2003ko apirilak 17

Etxe horiek guztiak

Etxe horiek guztiak
xume-xume
behetik gorantza
leiho txiki fluoreszentez
bata bestearen ondoan
ia zulo ilunik utzi gabe josiak.
Ama bat, aita bat, umeak...
poz, arazo, min, nahigabe
andana metro karratuko.
Maitasun tiki hori guztia,
estu pilatua, miresten dut
ataritik gora begira,
urruneko tribuen
ohitura zaharrak,
ilbeterik biribilena
edo zerurik izartsuena
baino askoz gehiago.

2003ko apirilak 19

Ez zait erraza justiziazale izatea. Izan al daiteke justua nire zoriontasuna? Izan al daiteke justua nire pozik txikiena ere?

2003ko apirilak 21

Haserre egon nahi dut

Haserre egon nahi dut.
Euskaldunon Egunkariaz gaizki hitz egin nahi dut.
Hemen eta orain
kritikatu, gaitzetsi, larrutu egin nahi dut *Egunkaria*.
Eta euskaltzaleak, eta abertzaleak, eta aberria.

Haserretu egin nahi dut
Egunkariaren akats
ortografiko, tipografiko, morfologiko, guztiz ilogiko, sintaktiko eta
fotografikoekin.

Haserretu egin nahi dut *Egunkariako* langileen

arteko soldata desberdintasunekin.
Haserretu egin nahi dut *Egunkariak* emandako albisteengatik,
agertutako iritzi eta ikuspuntuengatik.
Haserretu egin nahi dut *Egunkariak* eman gabe utzitako albisteengatik,
agertu ez dituen iritzi eta ikuspuntuengatik.

Baina ezin dut.
Ezin naiz haserretu.
Egunkariaren alde egotera behartua nago.
Derrigortua.
Egunkariaren aldeko kamiseta jantzita.

Zazpi lurraldeko eguraldiaren mapa xume bat genuen,
ostarte eta ekaitz guztietara zabalik,
maitasun eta haserre guztientzat lekua zuena.
Paperezko aberri ttiki bat genuen
kritikatzeko, gaitzesteko, larrutzeko.
Paperezko aberri ttiki bat genuen
elkar kritikatzeko, elkar gaitzesteko, elkar larrutzeko.
Paperezko aberri ttiki bat genuen
aberria gure zapataren parean jartzeko,
edo, hori errespeto falta handiegia iruditzen bazaizue,
gure betaurrekoen parean jartzeko,
ez Aita agintari bat bezala,
ez ama babesle bat bezala,
ez Ama agintari bat bezala,
ez aita babesle bat bezala,
pareko haurride bat bezala baizik,
berarekin lasai, gozo eta samur haserretzeko moduan.

Orain ezin gara geure artean haserretu.
Orain elkar maitatu behar dugu.
Orain *Egunkariaren* aldeko kamiseta jantzi behar dugu.
Orain *Egunkariaren* aldeko poemak errezitatu behar ditugu.
Orain ozpinez zipriztindutako haserre beltza baino ez zaigu zilegi,
gorrotatzen gaituztenekiko haserre ezin aspergarriagoa.

Nik *Egunkariarekin* egon nahi dut haserre.
Nik zuekin egon nahi dut haserre.
Zazpi lurraldeko eguraldiaren mapa xumearen barruan.
Gure paperezko aberri ttikian.

2003ko apirilak 22

Kamioiak gustatzen bazaizkizu, hobe duzu handiak eta txikiak maite izatea,
zamatua eta hutsak; eta, zamatuen artean, hala zama guztia txukun-txukun ordenatuta
nola erabat nahasia daramatenak. Eraman handia beharko duzu, zabaltasuna. Bestela
asko sufritu beharko duzu.

Kamioiei diezun maitasuna zinez zabala bada ere, XX. mendearen hasierako
kamioi astun mantsoen eramanez handia baduzu ere, asko sufritu beharko duzu; hori egia

da. Baina kasu horretan ez da behintzat behar bezain zabala ez zarelako izango, ez da behintzat behar adinako eramanik ez duzulako.

2003ko maiatzak 3

Futbol partida bera ematen ari dira herriko taberna guztietako telebistetan. Baina aspergarri samarra gertatzen da taberna batetik bestera joandakoan han emaitza koherente batekin topo egitea. Askoz erakargarriagoa izango zen partiduak bilakabide ezberdina izatea taberna bakoitzean; taberna batean Real 2 eta 1 irabazten utzi, ondorengoan bana ari dela ikusi eta hurrengora han zer aurkituko dugun aztarrenik gabe joatea.

2003ko maiatzak 8

Egia oro teoria da. Egia oro suntsitzen du, ukitu orduko, praktikak, errealitateak.

2003ko maiatzak 10

Maiteen ditugun abestien edertasuna amaitu egin dela sentitzen dugu batzuetan. Abestirik urtsuenek ere, zokondorik gordeenak ere idorturik, galdu egiten dute, batzuetan, arte-ur miragarri guztia, baita ezkutuaren ezkutuz –sortzailearentzat guztiz ezezagun maiz– geuretzat ez besterentzat eta geuretzat betiko egina zirudien xurrut kutun hura ere. Etsipengarria da, bihotz-urragarria, unibertsoaz gaindiko zirrara bizi-pilpiraz betea eragin ziguna agorreraino ximeldurik ikustea, mugagabe uste genuenaren muga biluziekin ezustean aurrez aurre topo egitea. Une hori kantatu bihurtzea beste biderik ez da izaten orduan. Barruan kantuaren indarra den artean. (Ikus 2002-XI-15.)

2003ko maiatzak 17

Zubi gainetik autobideari begira nago. Neu ere horietako bat naiz orain. Txofer bat. Ez nintzena bihurtu naiz. Orain badakit nola sartzan duten enbragea, nola betetzen duten gasolina andela, nola bideratzen duten autoa pausoz pauso nahi duten lekura. Lehen autoei bide ertzetik harriduraz begira sentitzen nuen arrotasun xalo hura galdu dut, askatasun eremu bat galtzen den bezala. Gure gizartean, ezerk ere ez du ematen ezer ez izateak ematen duenaren adinako askatasunik. Eta auto baten jabe ez izatea eta autorik ez gidatzea laguntza funtsezkoa da ezer ez izateko bidean.

* * *

Leku natural eta eder bat etsai bihurtzen zaizu, neurri batean behintzat, hura aldeaz edo moldez zeure egiten duzunean; edo beste inork bere, noski.

Pertsonekin ere gertatzen da, natural eta eder iruditzen zaizkigunekin behintzat.

Itxuragabekeria iruditzen zait “jardin eder bat edukitzea”. Leku natural eta ederrak edonorentzat eta noiznahi hortxe natural eta eder daudelako dira natural eta eder. Niri, bestela, ezin zait leku bat natural eta eder iruditu; oroitzapen onen gordeleku edo tomate eta piper goxoen sorleku izan daiteke, asko jota, onenean ere.

Pertsonen dagokienez, akaso baldintzatuagoa nauka kulturak, baina funtsean, berdin beharko lukeela uste dut.

* * *

Idazle gisa, oso erakargarria zait ezer ez izateak ematen duen askatasuna. Ezer ez izate hori sublimatu eta literatura bihurtzeko, jakina; hots, ezer ez izatea zerbait bihurtzeko. Kontraesana? Traizioa? Akaso. Krimen bat ez behintzat. Gainera, uste dut zarata handiegirik gabe egiten saiatzen naizela.

2003ko maiatzak 31

Euskal literatura, euskal kultura, mundutxo erdi-ezkutu hau... Aberri txiki bat da niretzat; bildu eta babesteko, sentitzeko eta sentiarazteko, bizitzeko leku bat... Ez da, ordea, mendiko txoko batean ahaztutako etxola nolana hiko. Ez gaude jadanik horrela ohituak. Literaturaren ulerberatasun unibertsalak babesa eskainiko dion etxe sendo samarra behar du, garatuko bada. Eta dirua egoten da etxe horretan, indarra egoten da, boterea egoten da. Politika egoten da. Oinarrietan, hormetan, teilatuan, zoruan, paretetan, altzarrietan, komuneko zuloan... Nahiz eta idaztea gehienetan, berez, hortik askoz haratagoko –edo, hobeto esanda, honatagoko– kontua izan, nahita ere erabat ezin da ahaztu literaturaren eta politikaren arteko harreman zehatza, zuzena, fisikoa.

Nik, ordea, ezin diot harreman horri literaturaren ulerberatasun unibertsaletik baino begiratu, zalantzaren begi akaso zabalegiakin.

Euskal literatura, euskal kultura, mundutxo erdi-ezkutu hau... Aberri txiki bat da niretzat; bildu eta babesteko, sentitzeko eta sentiarazteko, bizitzeko leku bat... Horixe baino ez dakit, ezer jakitekotan, ziurtasun pixka batez.

2003ko ekainak 5

Euskal Bizikletaren etaparen laburpena ikusi dut gauez telebistan. Ihes egindako ziklista baten irudien atzean, goizean ogia erosi dudaren dendaren ataria agertu denean, halako hunkidura txiki bat sentitu dut, bihotz-dardara xumea. Ezagun du telebistan edozer gauza agertzen ez zen garaian hazia naizela.

2003ko ekainak 6

Ezagutu ahala, leku bati buruz dugun ikuspegiaren parte organiko eta ezin erauzia bihurtzen zaizkigu leku horretara daramaten bideak, leku horren atzean, aurrean, aldamenean, inguru osoan diren beste lekuak. Amaierarik gabeko unibertsoa da, horrenbestez, leku bakoitza eta leku oro. Lekuak bezala, uneak; lekuak eta uneak bezala, gauzak eta pertsonak. Dena. Ikuspegiaren infinitu hori da bizitzaren aberastasunik handienetako bat, ibili edo irakurri hutsez gozagarria. (Ikus 1987-XI-4.)

2003ko ekainak 16

Espaniako Futbol Liga irabazteko aukerak latz murriztu zitzaizkion atzo Real Sociedad futbol taldeari. Kolpe gogorra hartu zuen probintzia osoak. Lasaigarria da gaur *El Diario Vasco* egunkariak azalean iragartzen duen editoriala: “No pasa nada”.

2003ko uztailak 11

Goizaldeko bostak pasata. Mozkortu samartuta. Bizitza aldamenean, bere aukera guztiekin, ikasi diodan guztia eta ikasi gabekoa ere bai, zabalik eta itxita, hortxe, temati, beti bizitza, beste era batera baina beti bezala, bizitza beti.

Eta bion artean, bizitzaren eta neure artean, pareta hau, inola deitzekotan, une honetan behintzat, kontzientzia deituko nukeena.

2003ko uztailak 16

Ezerk ez du jardín bat edertzen abandonuak adina. (Ikus 2003-V-17-b.)

2003ko uztailak 28

Etorkizuna, erorkizuna.

2003ko abuztuak 1

Zero maitematiketan.

2003ko abuztuak 3

Arrazionaltasunez aztertuz gero, ez du balio handirik gure bizitzak. Ezer gutxi gara, eta garentxo hori ere oso tarte laburrean gara, oinaze ez nolana hikoak iraganda gainera. Baina arrazionaltasunetik kanpoko bizi-índar natural batekin jaio ohi gara. Etsipenetik babesten gaituen longaina mirakulutsu baten modukoa da bizi-índar hori. Arazoa da nork bere longaina baino ezin duela jantzi babes gisa, jaiotzetik duena, eta urteekin, pixkanaka-pixkanaka, oharkabean hasieran baina gero eta nabarmenago ondoren, higatu eta maiztu egiten zaigula.

2003ko abuztuak 8

Negar egitekotan, negar egingo nuke gustura, sinetsiko banu negarrerako dudan motiboa inork inon inoiz pairatu duen injustiziarik handiena eta mingarriena dela. Baina ez da hala izaten, ezta hurrik eman ere. Nahiko eskasak, batzuetan are miserableak ere, izan ohi dira penarako nire motiboak, inguru hurbilari nahiz munduaren martxari begiratu eta konparazioak egiten hasiz gero behintzat. Merezi baino hobeto tratatu nau bizitzak, merezi baino hobeto tratatu nau jendeak. Negarrerako gogoá gailentzen hasten zaidanean, tristuraren azpitik, negarrerako ezindu eta amorrua sentiarazten dit horretaz ohartzeak. (Ikus 2003-IV-19.)

2003ko abuztuak 13

Bero handia, bero ustela dugu azken egunotan. Gustua hartu diot gas karbonikoa duen ura edateari. Gardena eta burbuilatsua, freskoa eta bizia. Beroaz arranguratzea pitokeria galanta dela pentsatzen ari naiz, gasak eztarria kilikatzen didan bitartean.

Bere laburrean, egungo gure bizimoduaren ezaugarri nagusietako bat adierazten zuen aspaldiko iragarki hark: “*Con Fanta, hasta da gusto tener sed.*”

Horrela bizi gara.

2003ko abuztuak 21

Trenaren zain, Sonia Gonzalezen *Ugerra eta kedarra* nobela irakurtzen ari naiz, Amarako geltokiko itxarongelan. Hamasei bat urteko bost neskato eseri dira ondoko aulkietan. Erdaraz mintzo dira. Ez dute afektazio handiz hitz egiten, ez dira *pija*

nabarmenak; normaltasun osoz, ironiarik gabe eta lotsarik gabe alegia, esaten dute “guay”, “superguay” eta “supermal”, baina “tia” edo “tio” erantsi gabe. Arropa kontuez ari dira, interes handiz eta pasioz, sujetadore eta bragez bereziki, esku artean dituzten aldizkari batzuetako irudiak komentatuz.

Adin horretan lagunartean giro hori egokitu eta giro horretatik ihes egin duten neska batzuk ezagutu ditut, eta halakoxeak dira *Ugerra eta kedarrako* Kat eta Ebe ere. Baina ondoan ditudan neskato hauen artean ez zait iruditzen halakorik dagoenik. Bostengan nabari da gaiaren inguruko interesa, benetako pasioa.

Gogoan dut beste batean, ez oso aspaldi, Tolosatik Lasartera autobusean nindoala, neskato hauen adin bertsuko mutiko batzuen jakinduriak harrিতuta utzi ninduela: Europa osoko futbol talde pila izugarri bateko jokalariek guztien izenak zekizkiten, eta bakoitzaren jokoari buruzko balorazio zentzuzkoa egiteko gai ziren, gainera. Neska hauek arropen inguruan dutenaren adinako pasioa zuten mutiko haiek futbolaren inguruan.

Arrotz sentiarazten naute gaztetxo horiek. Urrun. Baina ez naiz inor horiei oker daudela esateko, interesik gabeko munduetan sartzen ari direla, alienatzen, hondatzen eta alferrik galtzen. Ustez sakonagoak eta interesgarriagoak diren gaiei buruz mintzatu izan gara gu beti, eta horretan jarraitzen dugu. Baina garrantzitsuena ez da zertaz solastu, interes biziz eta pasioz solastea baizik. Eta aitortu beharra dago horretan itxarongelako neskatoak nahiz autobuseko mutikoak, gaur egun behintzat, gu baino askoz gehiago direla.

2003ko abuztuak 30

Nire maitasuna triste da, geldoa, indar eskasekoa, txinpartarik gabekoa, aspaldi zabaldu eta harrezkero tapoirik gabe utzitako botilako gaseosa bezain malenkoniatsua.

Askotan uste izan dut, edo uste nahi izan gutxienez, izan daitezkeen maitasun modu ugarien arteko beste bat baino ez dela nirea, txinparta biziagoko maitasun moduak bezain emankorra, azken batean, maite ditudanentzat; besteak baino pobreagoa adierazkortasunik gabeko bere hostasun grisagatik, baina besteak baino aberatsagoa afektaziorik gabeko bere biluztasun zintzoagatik.

Neure maitasuna bera bezain txepela izan da beti, ordea, uste horri diodan fedea. (Ikus 1990-II-8.)

* * *

Nobela bat idazteko asmoa dut aspaldidanik buruan. Ideiatxo batzuk baditut, baina ez du aurrera egiten barruko mamitze prozesuak.

Garaipen handiak lortzen dituzten kirolari askoren inguruan, oso antzeko komentarioak egiten dituzte kazetariak maiz askotan: une latzak bizi ondoren –gogoaren nahiz gorputzaren beheraldiak, lesioak, dopin kasuak edo bestelako zigorrak... –, helburu jakin bat buruan, gainerako guztia alde batera utzi eta grina eta fede ikaragarri sekulako prestakuntza lan gogorra egin dute kirolari goraiatu horiek, eta orain, azkenean, hildura gogor horren ondotik, garaipena ospatzeko pozaren zeruan ageri zaizkigu.

Neuk ere horixe egin beharko nukeela pentsatzen dut batzuetan: buru-belarri, libre dudan denbora eta indar guztia nobelari eskainiz gero, nobela idatziko nuke, nobela bikaina, aurreko guztiak baino arrakasta, zabalpen eta gorespen handiagoak mereziko lituzkeena; eta, izan ere, zergatik ez bada?, izango lituzkeena.

Baina ez da erabateko bultzada izaten pentsamendu hori. Bi arrazoi nagusirengatik, uste dut.

Batetik, literaturak ez du, nire kasuan behintzat, horrela funtzionatzen. Egia da lana eskatzen duela, baina lotuegia dago norberaren gogoaren aldiarekin, aldaratearekin, unean uneko barruko mintzoarekin; horren menpeko da, edo hala sentitzen dut nik behintzat. Barrua horretarako ez dagoenean, literatur sormena ezin da lanaren indar hutsez jarri abian, nahiz eta lana beti izan garrantzitsua: zuzenean idazketa lanean aritzeko, barruak hala eskatzen duenean; idazteko senari eta trebetasunari eusteko, noiznahi eta beti.

Bestetik, izu pixka bat sentiarazten dute kirolari horien balentria ikaragarriek. Oso sakon eta indar handiz bizi izandakoak dira garaipen handi horien prozesuak, eta hori oso pozgarria eta aberasgarria da, baina garaipenaren ondorengo beheraldia ere ikaragarria izan daiteke kasu batzuetan, kirolariaren poza –idazlearena bezala– egiten ari denari edo egin berri duenari baitago zuzenean eta estu lotua, eta oso zeharka eta nasai baino ez behiala egindakoari.

2003ko abuztuak 31

Leongo autobus geltokiko itxarongelan, goizeko zortzietan, negarrez ari da neska bat, Javi izeneko mutil batekin telefonoz –ez sakelako telefono bidez, zerbitzu publikotik baizik– hitz egiten duen bitartean. Maite duela diotso neskak Javiri. Nagoen tokitik, horixe baino ezin diot, zotin eta intziri artean, ulertzeko moduan entzun. Solasaldia amaitu eta aurikularra eskegi duenean, aparatuak itzuli dion txanpon bakarraren soinuak durundi egin du itxarongela osoan. Uste dut neskari bizitza osorako geratu zaiola buru-bihotzetan iltzatua txanpon mingots horren oroitzapena.

* * *

Abian jarri da Santandertik Bilbora eramango gaituen autobusa. Liburu baten irakurketan guztiz murgildutako neska bat daukat aldamenean, korridorearen bestaldeko aulkian. Ez du burua ezertarako altxatzen. Autobus nahiz trenetan puska bat irakurria naiz neu ere, baina ez dut inoiz neska horrek daukan kontzentrazio ahalmenik izan, ezta hurrik eman ere. Neska irakurzaleak sortu didan harriduratik abiatuta idazlearen jarrerari buruzko gogoetatxo bat idatz daitekeela pentsatzen hasi orduko –irakurri egin behar du idazleak, bai, baina inguruan duenari erreparatzea ere ezinbestekoa du, eta abar eta abar...–, txoferrak film kaxkar bat jarri du bideoan.

2003ko irailak 2

Aukera dezagun leku bat mapan. Inguruko lekuetatik bereizten duen distantzia da, izenaz landa, leku hori mapan definitzen duen datu bakarra. Aukeratu dugun lekuak ez du, mapan, beste euskarririk, beste izaerarik, beste esentziarik, beste nortasunik. Distantzia baino ez da.

Geu ere distantziak definitzen gaitu. Geu ere distantzia baino ez gara.

2003ko irailak 27

Bizikleta andregai

Ez zen Eddy Merckxenaren modukoa. Ez zen *karrerakoa*, ez zuen aldagailurik, eta koadroa ere ez zuen triangelu formakoa, *u* baten tankerakoa baizik. Baina bizikleta harekin Urrategiraino gelditu gabe igotzea lortu nuen, arnasestuka azken maldetan baina ondo, oso gustura, Eddy Merckx Mont Ventouxko etapa gogoangarrian bezala.

Gure etxepeko bosgarren solairuko en etxean haien lehengusina bat zegoen egun haietan, udako oporrak pasatzen. Aintzane zuen izena, Elgoibarren ikasten zuen eta bederatzi urte zituen, nik baino bi gutxiago. Ile luzea zuen, gorputz argala, eta irri egiteko modu berezi bat, bihurria baina samurra. Nik ezin nuen Aintzane burutik kendu, baina ez nintzen berarekin hitz egiten ausartzen.

Behin ni, beti bezala, bizikletarekin etxe atarian gora eta behera nembilela, aurrean jarri eta “Ezetz harrapatu” esan zidan Aintzane, bere irri paregabe hura erakutsiz. Nik harrapatzeko keinua egin eta gero aldamenera jo nuen, ez harrapatzeko. Zirrara handia eragin zidan Aintzane ateraldi hark, baina gero ez nekien zer gehiago egin harengana hurbiltzeko. Lotsatuta, urduri, beheko auzora joan nintzen bizikletan ibiltzen jarraituz. Nik uste dut berak ere nahi zuela nire adiskide egin, baina nik izua nion haren aurrean zer esan eta zer egin jakin gabe gelditzeari.

Nire esna-ametsetan Aintzaneekin Urrategiko igoeraz hizketan irudikatzen nuen neure burua. Nire kirol balentria guztiak eskaini nahi nizkion, baina ez nekien nola.

Urrategiko aldapak nire jaiotetxe atarian du hasiera, baina Azkoitian badira Urrategiren gisako beste hainbat mendi-auzo, errepide aldapatsu baten amaieran kokatuak. Urrategi bezala igo nituen haiek ere, oinak pedal gainetatik kendu gabe: Kukuerra eta Xuxula Urrategi baino errazagoak dira; Madariagak, Elosuak eta Martittek, aldiz, aldapa gogorragoak dituzte. Baina haietan ere nire borondatearen setakeria nagusitu zen.

Bizikletari lotutako amets eta ekintzetan aurrera egin banuen ere, Aintzane adiskide izateko bidean ez nuen gisakorik lortu. Gainera, aldameneko auzoko mutil koadrila bat hasi zen gure atari aldera etortzen, ohol-gazteluetan jolasteko aitzakian baina, benetan, Aintzane erakarrita nire ustez.

Mutil haiek ni baino trebeagoak ziren neskekin harremanetan. Aintzane eta Arantxari –gure etxepeko bosgarren solairuko neska, Aintzane lehengusina– adarra jotzeko trikimailu guztiak erabiltzen zituzten: ohol-gazteluetara harriak igo eta handik harrika hasten zitzaizkien batzuetan, txokoren batean ezkutuan gorde eta bat-batean oihuka eta espantuka agerturik sekulako sustoak ematen beste batzuetan... Ez dakit orain nolakoak diren, baina garai hartan horrelakoxeak izaten ziren neska-mutilen arteko gorabeherak.

Nik, besterik ezin eta, bizikletaren eskulekuari heldu nion tinko, Aintzanearengana iristeko ahaleginik eraginkorra bizikleta gainean aldapa gogorrei aurre egitea balitz bezala. Banekien ez zela hori biderik zuzenena, baina modu lauso eta inozo batez pedalkadaz pedalkada Aintzanearengana hurbiltzen ari nintzela sinesten nuen, edo sinetsi nahi behintzat, eta borondate tinkoz jarraitu nuen nire bizikleta ibilaldietan mugak urratzen.

Bizikletarekin Aintzane herriraino joatea pentsatu nuen. Azkarateko gaina pasa eta handik behera jaitsita dago Elgoibar. Azkoitiko auzo guztiak behin baino gehiagotan igota nituen, eta pentsatu nuen jauzia egiteko unea zela. Beldurra ematen zidan, ordea, bizikletan Elgoibarraino joateak. Haraino iristea ez zen zaila, Azkarateko igoera menderatua bainuen, baina Azkaratek Elgoibarraino jaitsiz gero, handik berriro Azkarateraino igotzeko gauza izango al nintzen? Ez al zen gehiegi izango?

Bazkalondo eguzkitsu batean ekin egin nion bideari. Zirrara handia sentitu nuen Azkarate gainetik pasa ondoren Elgoibar aldera jaisterakoan. Elgoibar, garai hartan, oso herri urruna iruditzen zitzaidan. Azpeitira, Zestoara, Zumaiara, Urretxura eta Zumarragara iritsia nintzen nire ibilaldietan, baina Elgoibar, herri horiek ez bezala, Azkoitia inguratzen duten mendien bestaldean dago, lur bat haratago. Elgoibar beste mundu bat zen. Eta Aintzaneren herria!

Gogorra da Elgoibartik Azkarateko gainerainoko aldapa, eta oso larri ibili nintzen azkeneko kilometroetan, baina, egoskor, lortu nuen hura ere hanka lurrean jarri gabe igotzea. Neure kabuz Elgoibarraino iritsi izanaren poz beteak hartua jaitsi nintzen Azkaratek Azkoitira.

Biharamunean, nire balentriak adoretuta eta, besteetan ez bezala, Aintzaneri zer esana banuela iritzita, bizikleta Aintzaneren aurrean gelditu eta hitz egitera ausartu nintzen.

–Ba al dakizu noraino iritsi nintzen atzo bizikletan?

–Bizikletan? Noraino?

–Zure herriraino, Elgoibarraino.

–Nork esan dizu hori? –erantzun zidan, bere betiko irri ederra agerian–. Ni Markinakoa naiz, eta Elgoibar, gainera, ez zait batere gustatzen. Elgoibarra eskolara baino ez naiz joaten.

Ez nekien zer esan, baina ez nuen beste ezer esan beharrik izan, aldameneko auzoko mutilek eten baitzuten solasaldia.

–Begira, begira, Aintzanek nobioa zaukak –esan zuen irriz mutiletako batek.

–Nobio karrerista! –gehitu zuen beste batek.

Aztoratuta alde egin nuen handik. Atzera begiratu nuenean, aldameneko auzoko mutilak Aintzane eta Arantxarekin hizketan ikusi nituen. Harrien eta sustoen bitartez, adiskidetasun patxadatsuago batera helduak ziren, itxuraz.

Elgoibarren egona nintzen inoiz, gurasoekin, baina Markina ez nekien ezta non zegoen ere. Mapa bat erosi nuen. Elgoibartik Markinara joateko beste mendate bat pasatu behar dela irakatsi zidan mapak: San Migel; eta, guztira, Azkoititik Markinarainoko joan-etorriak 48 kilometro inguru dituela, Azkoititik Elgoibarrainoko joan-etorriak halako bi.

Beldurrez ekin nion San Migelgo igoerari, baina, zorionez, uste baino samurragoak ziren maldak. Mendatearen gainetik aurreraxeago, Bizkaian sartzen ari nintzela erakutsi zidan kartel berde handi batek. Zerua gero eta ilunagoa ikusteak zalantzak piztu bazizkidan ere, Aintzaneren herritik hain gertu ezin nuela amore eman pentsatu eta aurrera egin nuen. Kezka handiz baina zirrara sarkor batez jaitsi nintzen handik Markinara. Dena zen berria, dena zen misterioa, ez nekien zerekin egingo nuen topo hurrengo bihurgunearen ondoren. Markinara iritsitakoan, etxetik 24 kilometrora nengoen, aski nekatua ordurako, hodeien mehatxu gero eta nabarmenagoak estutua. Geroztik Parisen, Berlinen, Xauenen, Liman eta beste hainbat lekutan egona naiz, baina uste dut egundo ez naizela Markinara iritsi nintzen unean bezain etxetik urrun sentitu, ez sentituko ere honezkero, joaten lekura joaten naizela ere.

San Migelera baino lehen hasi zen euria. Etxera iristea beste ametsik gabe eragin nien pedalei, masailetan behera euri tantoak eta negar malkoak nahasten zitzaizkidala. Irrist egiteko beldurrez jaitsi nintzen San Migeldik Elgoibarra, eta Elgoibartik Azkaraterako igoera izugarri neketsua egin zitzaidan, amaiezina. Neka-neka eginda eta hoztuta iritsi nintzen etxera, dardara batean. Errieta gogorra egin zidan amak (“Zu ez zaude burutik sano!”), baina ez nion esan noraino iritsia nintzen.

Biharamunean ezin eman izan nion nire balentriaren berri Aintzaneri, familiarekin batera Markinara itzulia zelako, Arantxak esan zidanez. Aldameneko auzoko mutilak ere ez ziren gehiago agertu gure etxepeko atari aldean. Arantxak ez zuen Aintzanerenaren moduko ile luzerik; eta, batez ere, Arantxa ez zen kanpoko.

Aste bereko egun batean, eguraldi askoz hobez, berriro egin nuen Markinarainoko bidea, han akaso Aintzane ikusiko nuelako esperantza inozoak adoretuta.

Bidean, Elgoibartik San Migelera igotzen ari nintzela, eskolan aurreko ikasturtean irakurri genuen ipuin bat etorri zitzaidan gogora. Ipuinean, dagoen tokitik lasterka abiatzen bada, ibiltzen dituen lur guztiak berarentzako izango direla agintzen dio deabruak nekazari bati. Laster egin eta laster egin, lur sail handiak igaro ondoren, lehengo tokira itzultzen da nekazaria, akituta, leher eginda, hilzorian. Hil baino lehen, lurrean egindako zulo txiki bat erakutsi eta “Hauxe da behar duzun lur guztia” esaten dio deabruak.

Ipuineko nekazariak bezala, nik ere, neure bizikletan pasatu ahala inguru haiek guztiak, errepide zatiak, bidegurutzak, mugarri eta seinaleak, bide ertzeko nahiz harantzaxeagoko baserriak, baratzeak, pinudiak, sagastiak, gereziondoak, zelaiak, errekazulo eta muinoak, denak neure egiten nituela sentitzen nuen, barruraino neure. Baina, ipuineko nekazaria ez bezala, neure goputza kontrolatzeko gai nintzen, etxera onik eta osorik iristeko gauza, nire bizikleta fidelaren laguntzarekin.

Ez nuen Markinan Aintzane ikusi. Baina hurrengo egunetan ere bizikletan inguruko eta ez hain inguruko herrietara eta auzoetara joaten jarraitu nuen, bizikletaren eskulekuari estu atxikia. Neure egin nituen Eibar, Deba, Zarautz, Andoain, Tolosa, Beasain, Arrasate eta horien inguruetakoa auzo eta herri txiki eta handi, mendate eta errekazulo, baso eta zelai, errepide eta bazter guztiak, gaur egun ere, Markina bezalaxe, halaxe sentitzen ditudanak, barruraino neure.

Ez nuen Aintzane gehiago ikusi, ez uda hartan eta ez geroago ere.

Behin lagunartean neska kontuetan ari ginela, ea nik andregairik banuen galdetu zidan lagunetakoa batek. Lotsaturik, ez nekien zer esan, baina ez nuen ezer esan beharrik izan.

–Honen andregai bizikleta duk –esan zuen beste lagun batek.

2003ko irailak 28

Pertsona zoriontsua lau aldeetatik maitasunez inguratutako animalia da. Atzean (iparrean) lehengo maitasuna du, ezkerrean (mendebaldean) adiskideena, eskuinean (ekialdean) sexu-lagun(ar)ena, aurrean (hegoaldean) oinordekoena. Oso ondo ez dakidana da nondik datorkidan niri zoriontasunari diodan higuina, maitasunari diodan mesfidantza.

2003ko urriak 11

Badakit zerk egiten duen hain erakargarri eta arrakastatsu tele-zaborra deitzen den hori. Oroit dezagun Patxi Irurtzunek 2003ko ekainaren 20an idatzitako esaldi bat, neuk neure barruan mila aldiz oso antzeko formulazioz barruntatutakoa zehaztasun handiz islatzen duena: “Yo siempre he tenido la impresión, cuando los hombres y mujeres buenos me han admitido entre ellos, de ser sólo un intruso.” (“Gizon eta emakume onek beren artean onartu izan nautenean, beti izan dut lekuz kanpo naizelako

irudipena.”). Tele-zaborrak erakusten dizkigun pertsonaiei begira, aldiz, zinez handiak izateko irudipen zabalaren pozak hartzen gaitu.

2003ko urriak 17

Gure arbasoen hizkuntza zahar eder eta aberatsa, Europako zaharrena, aurre-indoeuroparra, kultura zahar berdinzale baten adierazpidea... Ez dakit ba! Euskara hizkuntza moduan baino borroka moduan iruditzen zait batez ere ederra, aberatsa. Horrek ez du esan nahi, jakina, euskararen alde egiten den guztia denik eder eta aberats, ezta hurrik eman ere. Baina, nik ikusten dudan moduan, euskararen aldeko bere sentimenduari emandako ahots poetikoak –larreakoa noranahikotzeko grinaren adierazpen zehatzak– bihurtzen du Lizardi Europak XX. mendean eman duen poeta zirrargarrietako bat.

2003ko urriak 25

Enrique Vila Matas elkarrizketatu du Hasier Etxeberriak *Sautrela* telebista saioan. Puntako idazlea da, Europa osoan laudatu eta saritua. Oso kritiko agertu da, elkarrizketan, istorioak kontatzea beste asmorik ez duen teoria gutxiko literaturarekin. Ezagutzen dituen euskal idazleez galdetu dio Hasier Etxeberriak, eta Bernardo Atxaga eta Anjel Lertxundiz gain Iban Zaldua eta Harkaitz Cano ere ezagutzen dituela erakutsi du Vila Matasek.

Huts egindako trenen zirrara dakarkidate horrelako aipamenek. Gero eta urrunagoak zazikit nazioarteko ospearen bideko zirrikituak, hain dira urriak aukerak eta hain bizia –hitzaren zentzu bat baino gehiagotan seguru asko– konkurrentzia. Badut, ordea, barruan, horrelakoetan lasaitzen nauen ahots bat, nire literatura horrelako kontuen gainetik jartzen duen ahotsa. Lehen ere maiz samar agertua da ahots hori ohar-koaderno honetan, aspalditik gainera. (Ikus 1988-IV-1 eta gainerakoak.)

2003ko azaroak 5

Sasoi betekoa ala sasoi batekoa? Artizarra ala ardi zaharra? Etorkizuna ala erorkizuna?

2003ko azaroak 6

Hortxe bertan, urrun

Negar egiteko tenorea
eta negargurarik ez.
Urrun dago dena,
unerik dardartienean ere
urrun
laztandutako larrua,
besarkatutako soina,
barru-bide abegikorrak.
Negarrik ez.
Eta gizon oso bat berriro,
sendo, trinko, prest, jantzia.
Negarrik gabe.

Hortxe bertan, urrun.

2003ko azaroak 7

Ohar-koaderno honek idazle barik irakurle banindu, etenik gabe ariko nintzatekeen nire bizitza sexualaren inguruko hipotesiak egiten. Etsi ezazu, irakurle, alferrik ari zara. Ezer gutxitan asmatuko nukeen.

2003ko azaroak 15

–Zer nahi duk ba jartzea? –galdetu zidan kamareroak, musika aldatzeko eskatu nionean.

–Zerbait tristea jar ezak, alaitasuna bestela ere nahikoa eta gehiegi zagok eta bazterretan.

2003ko azaroak 26

Ezer hautsi gabe

Zaila da ezer hautsi gabe
entzuna izatea.

Zaila da ezer hautsi gabe
nork bere burua ondo adieraztea.

Zaila da ezer hautsi gabe
ezer izatea.

Hala ere, batzuetan,
usterik gutxienean,
ingurukoari leun heldu
eta mundua, bizitza
arrotz zaizkigun
jostun-esku trebez
irun, irun eta irun,
iraun, iraun eta iraun
egiten dugu, egiten dugu
egiten dugu, ezer hautsi gabe.

2003ko abenduak 16

Miopia ikustea galarazten didate betaurrekoek.

2003ko abenduak 18

Maitasuna mendian gora

Bi urte generaman Lola eta biok elkarrekin, eta oso gustukoa genuen oportretan bidaiatu eta bazterrak ezagutzea. Oporraldi haietako azken eguna genuen, eta bertakoek Maitasuna deitzen zioten mendia igotzeko baliatu nahi izan nuen nik egun hura. Lolak ez zuen oso gogoko izan nire asmoa, ez baitzen oso mendizalea, baina aise etsi zuen esan nionean mendiak bost kilometroko igoera leuna baino ez zuela eskatzen.

Maitasuna mendiaren magalera iritsitakoan jakin genuen gailurrera eramaten zuen kamio estu baina egokia zegoela goraino; aukera genuen, beraz, Maitasuna mendira autoan igotzeko. Zerua goibel zegoela eta hobe genuela autoz igo esan zidan Lolak, baina oinez abiatu ginen hala ere. Autoan igotzea mendiari eta bere izenari irain egitea izango zelako ideia ergela erne zitzaidan barruan, eta tematu egin nintzen.

Kilometro eta erdi inguru ibilia genuelarik, euria hasi zuen, aurretik espero zitekeena baino indar handiagoz hasi ere. Ez oso aspaldi pneumonia baten ondorioz gorriak ikusi zituela ekarri zuen gogora Lolak, abiapuntura jaitsi eta mendira igotzeko autoa hartzeko proposamenari indarra emateko. Nik, ordea, aurrera egin nahi nuen, eta esan nion ez genuela arriskurik, asko jota ere bi orduren buruan hotelean egongo ginela.

Gero eta zakarragoa egin zen eztabaida. Bidearen erdi aldean edo geundela, abiapuntutik nahiz gailurretik bi kilometro eta erdira, Lolak, haserre, behera egitea erabaki zuen. Nik gora jarraitu nuen, lasterka tarte batzuetan, eta ez nuen gero gailurrean ere egonaldi luzerik egin. Ez nengoen lasai, ez nengoen gustura.

Beherakoan, Lolak buelta hartzea erabaki zuen lekura iristear nintzela, neurearen oso antzeko auto bat ikusi nuen behetik gora igotzen. Harri eta zur, neurea zela jabetu nintzen, eta eskuineko aulkian Lola zetorrela. Kolperik handiena txoferra nor zen ikustean hartu nuen hala ere: neu, edo neure guztiz antzeko norbait bestela. Mugitzeko gauza ez nintzela geratu nintzen autoari zein autokoei begira. Lasai eta pozik ziruditen, zoriontsu, eta niregan erreparatu gabe egin zuten aurrera, une labur batez Lolak niri begiratu zidala iruditu zitzaidan arren.

Autoa begien bistatik galdu eta gero ere kostatu zitzaidan erreakzionatzea. Behera egin nuen, baina mantso, ordura arteko presak alde batera utzita. Atzetik, goitik beherako bidean, auto bat zetorrela entzuten nuen bakoitzean, atzera begiratzen nuen, ea nirea zen.

Ibilaldiaren abiapuntura iritsi nintzenean, lehen utzitako leku berean aurkitu nuen autoa, eta barruan Lola zegoen, arropak aldatuta. Irri egin, besarkatu eta musu eman zidan, eta baita barkamena eskatu ere, horren egoskorra izategatik. Nik esan nion neu nintzela barkamena eskatu beharrean zegoena, nire egoskorkeria askoz ere baldarragoa, gaiztoagoa eta egoistagoa zelako berea baino.

Beste bi urtez ibili ginen elkarrekin Lola eta biok. Haserre nahiz min handirik gabe banandu ginen gero. Berak bezala, nik ere ezagutuak ditut, bai lehendik eta bai harrezkero, maitaide hobeak. Berak bezala, nik ere biziak ditut gu bion artekoa baino amodio sutsuagoak, sendoagoak eta iraunkorragoak. Hala ere, samurtasun handi batek estutzen dit barrua autoan Maitasuna mendian gora zihoan bikote haren irudia gogoratzen dudan aldiro.

2003ko abenduak 21

Irrirako gai dugu batzuetan Benito Lertxundi. Bada *Duermevascos* deitzen dionik ere. Ni neu ez naiz aspaldian izan haren zuzeneko emanaldi batean. Baina berdindio, hori eta askoz gehiago jasaten du Benito Lertxundik batere arazorik gabe, horren txertatua, horren atxikia dugu, guztiz erauziezin, geure baitan.